

О Ц І Н К А Ф І Н А Н С О В О Г О Т А І Н Н О В А Ц І Й Н О Г О П О Т Е Н Ц І А Л У П І Д П Р И Є М С Т В М А Ш И Н О Б У Д У В А Н Н Я З А Д О П О М О Г Ю Ф А К Т О Р Н О Г О А Н А Л І З У

Анотация. Наведено результати факторного аналізу показників фінансової та інноваційної діяльності машинобудівних підприємств Харківського регіону.

Аннотация. Представлены результаты факторного анализа показателей финансовой и инновационной деятельности машиностроительных предприятий Харьковского региона.

Annotation. The results of factor analysis of financial and innovative performance of machine-building enterprises of the Kharkov region indicators are presented.

Ключеві слова: факторний аналіз, фінансовий потенціал, інноваційний потенціал, інтегральний показник.

Інноваційний потенціал підприємства становить сукупність інноваційних ресурсів, які перебувають у взаємозв'язку та створюють умови для оптимального їх використання з метою досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства загалом. Для вибору оптимальної інноваційної стратегії необхідний аналіз фінансових та інноваційних показників діяльності підприємства, а також розрахунок інтегральних показників, які визначають характер інноваційної діяльності. Серед методів аналізу показників діяльності підприємства найдоцільнішим є факторний аналіз.

Мета статті – розробка методики оцінки фінансового та інноваційного потенціалу підприємства.

Для оцінки фінансового та інноваційного стану діяльності підприємства використовується факторний аналіз. Актуальність факторного аналізу визначається необхідністю вчасно реагувати на зміни, що відбуваються у процесі функціонування підприємства в умовах нестабільного ринкового середовища.

Привабливість цього методу полягає в тому, що він дозволяє вводити в обіг та корисно застосовувати великий обсяг вихідних статистичних даних [1].

Для проведення факторного аналізу оцінки фінансового та інноваційного стану необхідно побудувати багатофакторну залежність із наступним аналізом впливу кожного окремого фактора на кінцевий результат. Такими факторами можуть бути коефіцієнти фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності, платоспроможності тощо, які включаються в комплексну оцінку ефективності діяльності підприємства, перебувають у причинно-наслідковому зв'язку і мають конкретне економічне значення [2].

У дослідженні були використані показники функціонування десяти підприємств. Оцінка результатів функціонування підприємств здійснена на основі інформації за період з 2006 по 2010 рр. з урахуванням рівня цін, що змінюються.

Виключення показників проведено на основі аналізу їх стандартного відхилення, коефіцієнтів кореляції. Як зазначалося, аналіз фінансового стану підприємства може бути проведений за такими групами: майнове становище, ліквідність, фінансова стійкість, фінансовий леверидж, ділова активність, рентабельність.

У результаті проведення факторного аналізу були отримані такі результати фінансової діяльності. Для підприємств, які аналізуються, найбільшу значущість має перший фактор, що пояснює 27,5 % загальної дисперсії та інтерпретується як ефективність використання сукупного капіталу з позицій чистої прибутковості та ефективність використання позикових засобів. Другий фактор відображає 21 % загальної дисперсії та характеризує вплив і значущість у процесі управління структури витрат на виробництво продукції за складовими матеріальних ресурсів. Третій фактор пояснює 19 % загальної дисперсії та характеризує забезпеченість підприємства основними фондами та управлінську здатність забезпечувати стабільний приплив прибутку. Четвертий фактор відображає 14 % загальної дисперсії та характеризує ефективність використання капіталу підприємства з позицій ділової активності.

Результати проведених досліджень дозволяють зробити висновки про те, що необхідно приділити увагу якості та забезпеченню основними фондами підприємств, а також використанню різних джерел фінансування; оскільки власний капітал обертається повільно, виникає потреба у поповненні фінансових ресурсів. Також з огляду на те, що фінансові показники не мають стабільності та знижуються, виникає необхідність у розробці та реалізації заходів щодо вдосконалення політики управління ресурсною складовою.

Проаналізувавши інноваційний напрям діяльності підприємств, можна зробити такі висновки. Найбільшу значущість має перший фактор, що пояснює 38,2 % загальної дисперсії та характеризується як тактичне використання активної частини основних фондів і власних та інших джерел інвестування технологічної підготовки виробництва. Другий фактор відображає 21 % загальної дисперсії та характеризується як інвестування бізнес-процесів, що включає виробництво інноваційної продукції. Третій фактор пояснює 17 % загальної дисперсії та інтерпретується як використання фінансових ресурсів в активізації інноваційної діяльності з позицій проведення дослідницьких робіт, спрямованих на перспективу. Четвертий фактор відображає 12 % загальної дисперсії і характеризується як ефективність використання фінансових

Інноваційна діяльність на підприємствах здійснюється переважно за рахунок власних джерел фінансування. Отже, необхідна розробка заходів зі стратегічних перетворень в управлінні підприємствами, підвищення ефективності використання власного ресурсного, інноваційного потенціалу.

Після отримання результатів факторного аналізу доцільно здійснити розрахунок інтегральних показників. Інтегральні показники для фінансової та інноваційної діяльності – це показники, які комплексно характеризують фінансовий та інноваційний потенціал підприємства.

Інтегральні показники розраховуються за такою формулою:

$$I_n = \sum V_i \times X_f / X_{\max},$$

де V_i – вагомість коефіцієнтів;

X_f – значення коефіцієнтів;

X_{\max} – максимальне значення коефіцієнта (еталон) для стимуляторів.

Факторний аналіз дає можливість визначити найважливіші показники фінансової та інноваційної діяльності. Для забезпечення репрезентативності оцінки інноваційного та фінансового потенціалу підприємства кожний показник та кожна з груп показників мають коефіцієнти вагомості (V_i).

Далі визначаємо еталон коефіцієнтів, для показників стимуляторів еталоном є X_{\max} , для дестимуляторів – X_{\min} .

Для бальної оцінки фінансового та інноваційного потенціалу можна скористатись шкалою від 0 до 1. Запропоновано використати шкалу Харингтона, отриману на ґрунті великої кількості статистичних даних. Спеціалісти вважають, що вона має універсальний характер (таблиця) [2].

Таблиця

Шкала Харингтона

Оцінка	Числове значення (частки одиниці)
Дуже висока	0,8 – 1
Висока	0,64 – 0,8
Середня	0,37 – 0,64
Низька	0,2 – 0,37
Дуже низька	0,0 – 0,2

Значення інтегральних показників змінюються кожний рік, що свідчить про нестабільний стан підприємств, тому доцільно для подальшого аналізу обрати значення інтегральних показників за 2010 рік.

Подальші розрахунки відбуваються залежно від оцінки фінансового та інноваційного потенціалу, та обирається інноваційна стратегія (захисна, наступальна, імітаційна).

Запропонована модель дає змогу наочно побачити рівень фінансової та інноваційної стійкості на підприємствах протягом кожного звітного періоду і простежити тенденцію його зміни.

Використання в процесі фінансового та інноваційного аналізу запропонованого інтегрального показника дає можливість достовірно ідентифікувати рівень фінансової та інноваційної стійкості підприємств та розробити конкретні рекомендації щодо їх підвищення. На відміну від діючих методик, запропонований показник може використовуватися зовнішніми фінансовими аналітиками, оскільки для його розрахунку достатнім є використання публічної фінансової звітності.

Наук. керівн. Ріпка Д. О.

Література: 1. Ванінский А. Я. Факторный анализ хозяйственной деятельности / Ванінский А. Я. – М.: Финансы и статистика, 1989. – 328 с. 2. Благуш П. Факторный анализ с обобщениями / Благуш П. – М.: Финансы и статистика, 1989. – 248 с. 3. Гринько Т. Щодо інноваційного потенціалу як складової інноваційної активності підприємств / Гринько Т. // Економіст. – 2010. – № 2. – С. 56–58. 4. Чухрай Н. І. Формування інноваційного потенціалу підприємства: маркетингове та логістичне забезпечення: монографія. – Львів: Вид-во НУ "Львів. політехніка", 2002. – 316 с.